

Носуліч Тетяна Миколаївна

к.е.н., ст.н.с.

ДУ «Інститут економіки
природокористування та сталого
розвитку НАН України»
Україна, м. Київ

Царук Ірина Михайлівна

к.е.н., доцент

Житомирський державний
технологічний університет
Україна, м. Житомир

СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КОНТЕКСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

The article discusses the current research questions in the context of health system innovation model of sustainable development. Particular emphasis is focused on the main problems of the health system towards ensuring of sustainable development and the need to find new efficient forms of organization of health services.

Проблеми сталого розвитку є особливо важливими для України, яка перебуває на стадії перехідного суспільства та переживає глибоку еколого-економічну кризу. В державі триває екстенсивний тип розвитку економіки, що призводить до нераціонального використання природних ресурсів і деградації середовища існування людей, характерні глибинні диспропорції загальнодержавних і регіональних економічних інтересів, невідповідність між розміщенням природно-ресурсного та соціально-економічного потенціалу, зростаюча науково-технічна і технологічна відсталість. Як наслідок, розвинулися негативні процеси та явища: посилюються радіаційне, хімічне, теплове та інші види забруднень, що значною мірою впливають на рівень життя організму, в тому числі людини, насамперед на її здоров'я і тривалість життя.

Питаннями дослідження та наукового аналізу розвитку системи охорони здоров'я більшості країн пострадянського періоду в різні часи займалися досить багато науковців, при цьому практично відсутні дослідження, присвячені питанням ролі системи охорони здоров'я в досягненні сталого розвитку, і водночас впливу такого розвитку на саму систему охорони здоров'я.

Пріоритетним напрямом розвитку системи охорони здоров'я є посилення її превентивних функцій, зокрема: вдосконалення системи інформування з питань здоров'я і санітарного благополуччя на всіх рівнях; зосередження на детермінантах здоров'я, зокрема, на шкідливих чинниках, пов'язаних зі стилем життя; створення механізмів швидкого реагування на основі загрози для здоров'я.

До 25 % наявних захворювань пов'язані з екологічними факторами. У багатьох випадках, завдяки ефективнішому управлінню природокористуванням, можна досягти досить успішної їх профілактики. Екологічний підхід до вирішення питань охорони здоров'я підкреслює складний характер взаємозв'язків між різними складовими, що визначають стан здоров'я людини, які обумовлені не тільки поведінкою людей, а й якістю їхнього життя та умовами роботи. Такий підхід сприяє реалізації більш широкої концепції запобігання хвороб. Він також передбачає пошук рішень, комплексних за своїм характером, у виробленні яких беруть участь різні сторони — не тільки система охорони здоров'я, а й інші урядові структури.

Вплив екологічної складової на здоров'я людини, а відповідно і на саму систему охорони здоров'я, посилюється з кожним роком, особливо з огляду на швидкі зміни клімату. В часто напружених дебатах з приводу зміни клімату висловлюється багато ідей про те, як знизити викиди парникових газів і пом'якшити наслідки кліматичних змін. У доповіді Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) міститься прогноз про те, що здійснення деяких з цих пропозицій здатне позитивно вплинути на здоров'я людей ще до того, як їх ефект позначиться на стані навколишнього середовища.

Важливим завданням, яке суспільству доведеться вирішувати в ході формування нової соціальної політики в рамках сталого розвитку, є пошук раціональних форм організації медичного обслуговування населення. Основними проблемами системи охорони здоров'я на шляху забезпечення сталого розвитку є: надання населенню якісної безкоштовної допомоги для відновлення та підтримки здоров'я в короткі терміни; здійснення структурних перетворень у системі охорони здоров'я для збільшень обсягу та поліпшення якості медичної профілактики і допомоги; підвищення ефективності використання ресурсів в охороні здоров'я; підвищення рівня кваліфікації медичних працівників (вдосконалення системи підготовки, перепідготовки, сертифікації, соціальний захист працівників охорони здоров'я від професійних ризиків).

Якість медичного обслуговування, вільний доступ до методів і форм лікування, природна можливість і реалізація вибору та звертання до будь-якого постачальника медичних послуг, можливість юридичного й економічного впливу при незадоволенні або неякісному задоволенні медичних потреб, заробіток медичного працівника пов'язаний з результатами праці і задоволеністю пацієнта, правова й економічна захищеність, як споживача, так і постачальника медичних послуг — далеко не повний перелік позитивних характеристик, властивих територіальним системам охорони здоров'я.

Разом з тим необхідно розкривати і досліджувати негативні складові ринку медичних послуг. Зокрема, до негативної сутності взаємин в охороні здоров'я відносять ослаблення профілактичних заходів, неприйняття медичних послуг з високою часткою гуманітарної місії охорони здоров'я і низьким ступенем прямої економічної вигоди, побоювання дискримінації хворих соціально уразливих груп та бідного населення в медичній допомозі й ін. Деякі протиріччя в цих проблемах удається зняти при методологічному підході, що розглядає такі групи пацієнтів,

їх медичні потреби в якості своєрідних і специфічних сегментів ринку, визначає їх місце в структурі системи охорони здоров'я, форми і методи задоволення потреб і попиту клієнтів цих сегментів.

Здійснюючи сегментацію (територіалізацію) сфери охорони здоров'я за рівнем її розвитку, важливим є визначення основних ризиків, які суттєво впливають на її функціонування.

Основна група факторів ризику в сфері пов'язана з її управлінням. Серед них, в свою чергу, перше місце займає політична нестабільність, зокрема, відсутність політичної волі [1]. Процес реформування тривалий, він не завжди супроводжується лише позитивними подіями, неодмінно будуть виникати ситуації, які викликатимуть неоднозначну реакцію як в суспільстві, так і в медичній спільноті. Структурна перебудова галузі та зміна механізмів фінансування можуть зачепити інтереси досить впливових структур, тому стабільна і послідовна політична воля є конче необхідною для успішного завершення розпочатого реформування. На другому місці серед ризиків цієї групи – низький рівень пріоритетності системи охорони здоров'я для центральних органів влади країни. Третє місце посідає недосконалість законодавчої та нормативної бази, четверте – недосконалість системи відповідальності центральних органів влади за задоволення потреб населення в медичній допомозі.

Серед фінансово-економічних ризиків на першому місці – недостатні обсяги державного фінансування галузі охорони здоров'я, далі – відсутність окремих коштів у бюджетах усіх рівнів для підготовки та здійснення реформування, зволікання із запровадженням у країні загальнообов'язкового соціального медичного страхування, а також побоювання медичних працівників щодо зменшення або втрати тіньових фінансових надходжень від пацієнтів.

Таким чином, все вищевикреслене дає можливість констатувати важливість входження системи охорони здоров'я на шлях сталого розвитку. Орієнтація на міжнародні стандарти функціонування медичної сфери повинна мати пріоритетний характер для вітчизняної охорони здоров'я, що, в свою чергу, забезпечить високу якість та доступність медичних послуг, розширить географію обслуговування (залучення іноземних пацієнтів) та дасть можливість сфері вийти на якісно новий рівень свого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Загрози у галузі охорони здоров'я. Господарсько-правова характеристика та класифікація // Аптека.ua. — 30.07.2007. — №600 (29).